

ÖZET

Ütopya Klasik Yunan sanatından günümüze kadar sanatta her daim var olmaktadır. Ütopyasız bir sanat olamaz düşüncesi hâkimdir. Tarihsel süreçte 1789 devrimi ile ütopyaların gerçekleşme umudu daha yaygın hale gelmektedir. Fransız Devrimi önemli bir ütopyayı işaret eder; özgürlük, eşitlik ve kardeşlik kavramları üzerinden kurulan yeni bir dünya bilincidir.

19. yüzyılın devrimci siyaset söylemleri ile büyük toplumsal dönüşümlerin öncülüğünü, sanat yapmaktadır. 19. yüzyılın önemli Romantik felsefecileri Saint Simon, Fourier ve William Moris'in ütopyaları sosyalisttir. Simon'a göre organik bir toplum ancak sanat ve sanayinin birlikteliğiyle oluşur. Bu görüşle Simoncu ütopya hareketle Bauhaus ve Konstrüktivizm gibi avangart sanat akımları sanata tasarımı dahil etmişlerdir. Böylelikle sanat anlayışlarının ilkelerini oluşturmuşlardır. Bu anlayışta Tatlin'in III. Enternasyonal anıtı sosyalist ütopyanın anıtı olarak nitelendirilebilir.

Sürrealistlerin ütopyası, sanatın topluca üretilmesi ve aynı anda topluca tüketilmesine yöneliktir. Sanatçıların özgürleşmesi ve önlerindeki engellerin kaldırılmasıyla bu ütopyaya ulaşılabileceği düşünülür. Antik ütopyalardan, Platon'un 'Atlantis'i ve 'Devlet'i, modern ütopyalardan Thomas More'un ütopyasında kapalı toplum (komünal toplum) vardır.

Avangart sanat hareketleri devrimci tavırları ile ütopyacı ruhu ve özellikle Marksizm'in siyasi görüşüne büyük ilgi duymaktadırlar. Bu anlayışta, Dada, Sürrealizm, Cobra gibi akım ve hareketler karşımıza çıkmaktadır.

Özellikle modern sanatta, sanatçıların düşlediği ulaşılamayan bir sanatın varlığıdır. Klasik sanattan kurtularak ve yeni bir sanatın varlığının ortaya koyulması düşüncesi hâkimdir. Fütürizmin sanat ütopyası buradan çıkış yapar. Fütüristler sırtlarındaki kambur olan klasik sanatı yok etmek ve yerine yenisini var etmek düşüncesindedirler. Fütüristlerin başlattığı bu ütöpik görüşün kırılma noktası Dada ile olmuştur. Dada'da sanatçı klasik sanatla tüm bağlarını koparmıştır. Bu anlayışın en önemli göstergesi Duchamp'ın 'Çeşme' adlı eseridir. Bu eser, Duchamp ile sanat tarihinde hazır nesne ilk olarak yerini almıştır. Sanatçı için üretilmiş bir nesne seçmesi yeterlidir. Böylelikle Dadacıların devrimci anti-sanat tavrı öne çıkmaktadır.

20. yüzyıl'la birlikte modern sanat akımcıları, sanat anlayışlarını kitlelere duyurmak için manifestolar yayınlamaya başlamışlardır. Manifestolar, ütöpik ve devrimci hayaller üzerine inşa edilmiştir. Modern sanat için en önemli olgu, yıkarak yeni bir sanat anlayışı kurmaktır. Kendi dönemleri göz önüne alındığında, bu söylemleri sanatçılar için birer ütopyadır. Romantiklerle başlayan ütöpik görüş, bu akımına dahil olan sanatçıların klasik dönemden uzaklaştırılmış ve kendi ruhlarını eserlerine katmışlardır. Sanat artık sanat için vardır. Bu anlayış sanatı özgürleştirme, aynı zamanda yeni bir hayat kurma hareketidir. Böyle bir söylem, modern sanatçılar ve Avangard akımların da iyice meşrulaştırılmış ve en önemli ilkeleri haline gelmiştir. Sanat yeni bir dünyanın ütopyasını kurmaya en elverişli dinamiktir.

* Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü, Erzurum, evren.cetin@atauni.edu.tr

ABSTRACT

Utopia has been existing in art until Classical Greek art up to now. It is thought that there is no art without Utopia. In historical process, the hope for utopia becoming real has become more common together with 1789 revolution. French Revolution points out an important utopia; it is a thought of new world founded over terms of freedom, equality and brotherhood.

Art has been pioneer for revolutionaist political discourses of 19. century and great social transformations. Utopias of important Romantic philosophers of 19. Century, Saint Simon, Fourier and William Moris were socialist. According to Simon, an organic society is composed only with the association of art and industry. With this view, from Simonian utopia, avant garde art movements such as Bauhaus and Constructivism included design into art. They formed the principles of art perceptions in this way. In this regard, III. International monument of Tatlin can be evaluated as the monument of socialist utopia.

Utopia of surrealists is for mass production and mass consumption of art. It is thought that this utopia will be attained when artists become free and hindrances before them are removed. There is a closed society (communal society) in Planton's Atlantis and The Republic from Antique utopias and Thomas More's Utopia from modern utopias.

With its revolunist manners and utopic spirit, avant garde art movements has great interest in political view of Marxism. In this perception, we encounter movements and acts such as Dada, Surrealism and Cobra.

What is imagined by artists especially in modern art is the existence of an unattainable art. There is a dominant thought of escaping from classical art and revealing existence of new art. Art utopia of futurism emerges from here. Futurists think of demolishing classical art which is a monkey on their back and generate a new one instead of it. Breaking point of this utopic view which was started by Futurists was with Dadaism. In Dadaism, the artist broke all his bonds with classical art. The most important indicator of this perception is the work of Duchamp called 'Fountain'. Readymades take its place in the history of art for the first time with Duchamp. It is enough to choose a produced object for an artist. In this way, revolunist-anti art attitude of Dadaists become prominent in this way.

Together with 20. Century, modern art movements started to publish manifestos in order to announce their art perceptions. Manifesto were built on utopic and revolutionist dreams. The most important phenomena for modern art is to deconstruct a new perception art. Considering their own period, these discourses are one of utopias for artists. Utopic view which started with Romantic artists was getting far from classical period and including their soul to their work. Now art is for art's sake. This perception is liberalization of art and also movement of founding a new life. Such a discourse has become legitimate and the most important principle by Modern artists and avant garde movement. Art is the most sutiable dynamic for founding utopia of a new world.

Anahtar kelimeler: Modern Sanat, Ütopya, Avantgard, Dadaizm, Konsrükktivizm

Keywords: Modern Art, Utopia, Avant Garde, Dadaism, Constructivism.

Ütopya sözlüklerde 'düşlenen ama mümkün olmayan' olarak tanımlanmıştır. Bu kavram her çağın toplumsal koşulları, siyasi sistemi, kültürel değerleri çerçevesinde değişimlere öncülük etmektedir. Ütopyanın sadece var olmayan anlamının dışında, yaşamın değerlerine başkaldırısı, var olan düzene getirilen farklı açılımlar ve geleceğin biçimlenmesinde yeni kurgular sunması, sanatla etkileşim halinde olduğunun da göstergesidir. Sanat ile ütopya kavramı, sanatın yüklendiği yeni dünya görüşü, Avangart olma durumu göz önüne alındığında bizlere ütöpik bir düşünce sunmaktadır. Sanat eserlerinin ve sanatçılarının yaşadıkları dönemler göz önüne alındığında çağın çok ötesinde oldukları görülmektedir.

Felsefik açıdan ele aldığımızda ütopya aslında olmayan, tasarlanmış ideal toplum şeklini de tanımlar. Bir çok klasik ve modern felsefecinin ütopya üzerine yayınları bulunmaktadır. Bunların arasında en önemlilerinden biri Platon'un Devletidir. Platon bu eserinde ideal devleti tanımlar. Bu ideal Devlet'te insanları üçe ayırmıştır; Çalışanlar (çiftçiler-zanaatkarlar), Bekçiler (askerler), Yöneticiler (bilginler-felsefeciler). Her sınıfın bir erdemi ve görevi bulunmaktadır. Platon; ideal bir toplum ideal bir devletle olabileceği düşüncesini savunur. Diğer bir önemli filozof Thomas More'un Ütopya adlı eserinde ise, herkes devlet için üretir. Bu ütopyik devlette herkes ihtiyacı kadar olanı alırken aynı zamanda da komünal bir toplulukta söz konusudur. Bu komünizmin göstergesidir. Bu anlayışta sanat tarihine baktığımızda açıkça iki akımın etkilendiğini görmekteyiz. Avangart hareketlerden Cobra ve Arts And Craft Grubunun bu ütopyadan yola çıktıkları aşikârdır. Cobracıların çoğunun komünist parti üyesi olmaları bunun bir göstergesidir diyebiliriz.

19.y.y.'nin ortalarına doğru ortaya çıkan avangart terimi ile sanatçıların yaşamın ve gerçeğin değişimindeki ilerici kimliğini ortaya çıkarmaktadır. Sanat, toplumun şekillenmesinde tartışılmaz bir güçtür. Buradan hareketle özellikle Avangart olarak nitelendirdiğimiz sanat akımlarının ütopyalardan etkilendiklerini görmekteyiz. Avangart terimi ile sanatçılar düşünsel özerkleşmeye koşut olarak, toplumsal iş bölümü içindeki sınırları yeniden şekillendirmişlerdir. Artık sanat sadece kendini temsil ederken toplumun şekillenmesinde de büyük bir önem taşımaktadır. Brüger'e göre; "Avangart terimi, bu büyük toplumsal tasarımın gerçekleşmesinde sanata verilen öncü rolü ifade etmek üzere, ilk kez ütopyacı sosyalist Saint Simon'un cemaatinde dolaşıma girer. 1830'larda, sanatçı kisvesiyle Saint-Simon, diğer seçkinleri oluşturan bilim adamları ve sanayicilere şöyle seslenir: 'Sizlerin Avangardı biz sanatçılarız...en etkilisi ve hızlısı sanatın gücüdür; İnsanlar arasında yeni fikirler yaymak istediğimizde, onları biz tuvale veya mermere nakşederiz'..." (Bürger,2004:11). Çoğu ütopyanın sanat ve sanatçıyı belki de avangart olarak tanımlaması sanatçılara devrimci bir önderlik de yüklenmiştir.

20. yüzyıl modernist estetiğin, mimarlık ve avangart hareketleri, fikirleri ile yönlendirmiş olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Modernist düşüncedeki eski-yeni karşıtlığı, her daim özünde yer almaktadır. Eskiye reddetmek yerine yeniyi var etmek gerekir. Bunu yaparken duygunun yerine akli çıkararak her türlü sorunun üstesinden gelineceği inancı hakimdir. M.Yılmaz, Modernizmden Postmodernizme Sanat adlı kitabında şöyle ifade etmektedir; "Modernist düşünce, kendi içindeki karşıt görüşleriyle, dünyanın akıl ile dizginlenebileceği, ele geçirilebileceği inancı üzerine kurulu bir ütopyadır" (Yılmaz, 2006:15) Ütopyacı anlayışta, ürettikleri çağın teknolojik, ekonomik ve toplumsal nedenler göz önüne alındığında dönemin çok ötesinde etki uyandıran yapıtların, ütopyacı ruhu taşıdıkları izlenmektedir. Bu

anlayışta en radikal kırılmalar 1789'dan sonra başlamaktadır. 1789'dan sonra ortaya çıkan sanat akımları ilkelerini ve sanat anlayışlarını manifestolarla duyurmuşlardır. 19. yüzyıl avangart sanat akımlarının genel bakış açıları sanatın devrimlerle olacağı inancıdır. Eskinin ancak devrimlerle yıkılabileceği inancı hakimdir. Yeni hayat, yeni dünya bilinci sanattan ibaret olacaktır. Artun'a göre; "Başka deyişle, sanat, ütopyanın hem manifestosu, hem de özüdür"(Artun, 2013:19).

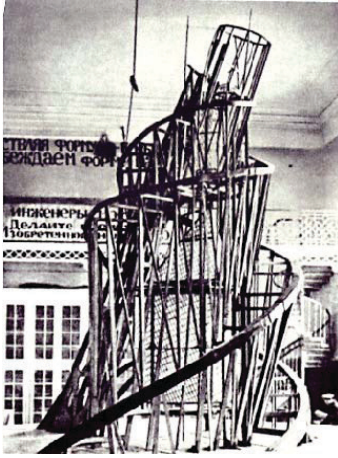
Modernist düşüncede yeniyi var etmek için sanatçılar ortak manifestolar yayınlamaktadırlar. Bu modernist manifestoların genelinde eskiyi yıkmak yerine, gelecek yeni sanatın ilkeleri ortaya koyulmuştur. Bu manifestoların çoğunun siyasi olmasına rağmen kendilerinden sonra gelen sanat akımlarını etkiledikleri görülmektedir. Belki de manifestoların siyasi içerikli olmasının kaynağı Komünist manifestodur. Artun bu yaklaşımı şöyle ifade eder;"Hem bir siyasal retorik, hem de edebi bir tür olarak manifestonun en temsili örneği, Marx ve Engels'in kaleme aldıkları Komünist Manifesto'dur (1848). Komünist manifesto, herkesin kendini "özgürce geliştireceği", sınıfların ve işbölümünün -dolayısıyla bir sınıf mücadelesi olan siyasetin ve işbölümüne maruz kalarak uzmanlaşan sanatın- son bulacağı bir ütopya vaat ediyor. Bir anlamda herkesin siyasetçi ve sanatçı olacağı bir ütopya. Ütopya, manifestonun bir ilkesi" (Artun,2013:17).

Fransız devrimiyle ortaya çıkan yeni devrimci siyaset anlayışları Eşitlik, özgürlük gibi kavramları ortaya çıkarmıştır. Bu kavramlar modern sanatın şekillenmesinde sanatçıların toplumsal dönüşümlere öncülük etmesini de sağlamıştır. 19. yüzyıldaki devrimci siyaset anlayışı sanatın büyük toplumsal dönüşümlere öncülük etmesi şeklinde gözükür. Saint Simon 'Organik Toplum'unda sanat ve sanayinin kaynaştığı bir toplumu işaret ederken, Bauhaus ve Konstrüktivizm gibi Avangart sanatların da habercisi konumundadır. Bauhaus'un sanat anlayışı içerisinde, sanatı yaşama dahil etmeye çalışırken toplumla da organik bağlar kurmakta ve 19. yüzyılda Simonculuk ve Fourier'in ütopyalarından hareketle yeniden var olmaktadır.

Bauhaus'un amacı, sanat ile zanaat birleştirmesi ve toplumun gereksinimlerine çözüm üretebilecek sanatçıların yetiştirileceği bir okul olmasıdır diyebiliriz. Rus Konstrüktivistler her ne kadar Maleviç'in biçimsel sadeliği, Picasso'nun kolaj ve assemblaj yaklaşımlarından beslense de, 1917 devrimiyle kurulacak olan yeni toplumu inananların öncülüğünde gelişen, özünde biçimi belirleyen işlevselliğidir düşüncesiyle şekillenmiştir. Konstrüktivizm 1917 devriminin ilkelerini sanat aracılığıyla daha da geniş kitlelere ulaştırmayı hedeflemiştir. Konstrüktivizm'de, topluma ve kolektif ruha yönelik yaşam alanlarının yaratılmasına katkıda bulunma ve yeni bir toplumun tümüyle yeni bir görünüm kazanması düşüncesi hâkimdir.

Konstrüktivizm akımının en önemli sanatçılarından biri olan Tatlin, Rusya'da

oluşturulacak yeni sosyalist toplum bilinci için sanatı kullanmıştır. Bunun en iyi örneği Sovyet Devriminin ve komünizm simgesi olacağını düşündüğü eseri, III. Enternasyonal Anıtıdır. Antmen'e göre; "Tatlin'in III. Enternasyonal Anıtı, Sovyet devrimine ve Komünizme olan sonsuz inancın simgesi olarak tasarladığı anıt resim, heykel ve mimarının benzersiz birleşiminin ütöpik bir ifadesidir." (Antmen, 2010:102)

Tablo 1: Vladimir Tatlin, "III. Enternasyonal Anıtı", 1919-1921, Ahşap Maket

Tatlin'in III. Enternasyonal için gerçekleştireceği, 396,5 m. yüksekliğinde, içinde kafelerin, seminer, konferans ve sergi salonlarının olacağı, cam ve çelik bir konstrüksiyondan oluşacak olan anıt, sanatçı için de ütöpik bir sanat eseri olarak kalmıştır. Sanatçı dev spiral yapının içinde silindir, küp ve küreleri hareket ettirmeyi hayal etmiş ve bu eser aslında kinetik heykelin ütöpik düşüncesi olarak kalmıştır. Tatlin sadece 6.7 m. yüksekliğinde ahşap konstrüksiyondan oluşan maketini yapmıştır. Tatlin'in III. Enternasyonal anıtı adlı eseri günümüz teknolojisiyle bile imkânsız görünmektedir. Sonuçta sanatçı için ütöpik bir eser olarak sadece düşünce bazında kalmaktadır.

Tablo 2: Marcel Duchamp, "Çeşme", Porselen Pisuar, 33x42x52cm, Moderna Museet, Stockholm

Kendi döneminde çok ütöpik bir sanat anlayışı çizen Fütüristler, devrimci bir anlayışla kendilerinden önceki tüm sanat anlayışlarının yok edilmesini savunurlar. Aynı zamanda yeni dünya ve yeni bir sanat anlayışı ortaya koymaktadırlar. Bu yeni sanat anlayışı hızı; dinamizmi ve o dönemin teknolojisini öven ütopyacı bir anlayıştır. Fütürist'lerin kendinden önceki tüm sanat anlayışlarını yok etme ütopyası, onları tam anlamıyla radikal bir sonuca ulaştırmamıştır. Kübizm'in bir devamı gibi nitelendirilen bir sanat anlayışı olarak devam etmişlerdir. Tam anlamıyla radikal kırılma Dada hareketiyle başlamıştır. Belki de Dadacılar, Fütürizm'in ütöpik kalan düşüncesini sonuçlandırmaktadırlar. Bu bağlamda sanat tarihinin

belki de en anti-sanat savunucusu Duchamp'ın eserleriyle sanat camiası karşı karşıya kalmaktadır. Fütüristler gibi Dada'da , sanat karşıtı tavrını bildiriler ve manifestolarla halka sunmaktadır. Dadacılar yeni bir sanat biçimi yeni bir söylem ortaya koymuşlardır. Radikal değişimin en keskin hali Duchamp'ın "Çeşme" adlı çalışmasıdır. Sanat tarihi ilk kez gündelik malzemenin sanat yapıtı olarak sunulduğu bir söyleme tanıklık eder. Bu, çağının çok ötesinde ütöpik bir söylemdir. Burada her daim insanların gördükleri belki de "iğrenç" ya da "çirkin" olarak sınıflandırılacak bir nesnenin birden sanat objesine dönüşmesi söz konusudur.

Bürger'in Duchamp'ın seri üretim nesnelere ait görüşleri ise şöyledir; "Duchamp 1913'te seri üretim nesnelere imzalayıp sanat sergilerine gönderdiğinde, bireysel üretim kategorisi olumsuzlaşmıştır. Eserin bireyselliğinin, varlığını o tekil sanatçıya borçlu olduğunun belgeleme amacı taşıyan imza, her türlü bireysel yaratıcılık iddialarını alaya almak üzere, rastgele seçilen bir seri üretim nesnesi üzerine atılır. Duchamp'ın provokasyonu, imzanın eserin niteliğinden daha önemli sayıldığı sanat piyasasının maskesini düşürmekle kalmaz, burjuva toplumunda sanatın, bireyi sanat eserinin üreticisi kabul eden ilkesini de radikal bir şekilde sorgular. (Bürger,2004:107-108)

Dada hareketinin dağılmasıyla, Dadacı birçok sanatçının Sürrealizm akımı oluşturdukları görülür. Sürrealizm aslında Dada'nın devamı niteliğinde, bilinçaltının özgür bırakıldığı Freud'un psikanalizine dayanan bir sanat anlayışıdır. Sürrealistlerin 1924'de yayınlanan manifestolarında, "Manifestolar devrimci bir gelenekten beslenir. Her manifesto, insanlığın kurtuluşu için gösterilen kahramanlıkların tarihine eklenir. Bu bakımdan Ütopya kaderleridir" (Artun,2013;28) sözleri göze çarpar. Bu açıdan ele alındığında, Sürrealizm'de de devrimci bir anlayış hâkimdir. Bu devrimci anlayışı Marksizm'e duydukları ilgi ile gösterirler. Bir anlamda Sürrealizm'in sanat anlayışı komünizm üzerine kuruludur. Bu anlayışta topluca üretilen ve topluca tüketilen komünal bir anlayış söz konusudur. Çağın düşündüğümüzde ütopyik bir düşünce olarak kaldığını görmekteyiz. Andre Breton Sürrealist manifestosunda bunu açıkça dile getirmiştir. "Sürrealizm kaçınılmaz olarak... Marksist düşünce hareketine ve sadece bu harekete bağlı olduğu kanaatindedir. Devrim ve Ütopya artık onların meselesidir" (Harrison-Wood,2011:500).

Diğer Avangart hareketlerden biri olan Cobra, yeni dünya anlayışında asıl sorumluluğun sanatçılarda olduğunu savunur. Thomas More'un Komünist ütopyasından yola çıkan grup, sürrealizm etkisi altında bilinçaltını özgür bırakmak gerektiğini savunmuşlardır. Sürrealizm'den farklı olarak yapıtlarında gerçek yaşamı ve deneyimlerini işlemişlerdir.

Sanatın tartışılmaz bir gücü vardır. Klasik çağdan günümüz sanatına kadar daha da güçlenerek gelen bir güçtür bu. Bu güçle topluma, insanlara yön veren kendinden sonra gelecek kuşaklara önderlik de yapmaktadır. Bloch'a göre; "Sanat bir yönüyle aslında yazıldığı, ortaya çıktığı dönemin rengini taşır, içerisinden çıktığı toplumsal düzenin ideolojisini yansıtır, ancak büyük sanat eserlerinin bunun ötesinde çok daha önemli bir özellikleri vardır." (Toprak, 2011;Web). Bloch bu durumu kültürel fazlalık kavramıyla açıklar. Bu edebiyatın ya da sanatın içerisinde kendi dönemini, temsil ettiği ideolojiyi aşan bir ütopyik fazlalık barındırdığı anlamına gelir (Toprak, 2011;Web). Toprak'a göre; "Bloch sanatı ütopyik olanın ya da henüz var olmayanın dile getirildiği, kurgulandığı en önemli alan olarak görür ve edebiyattan müziğe, resimden mimariye, danstan sinemaya uzanan geniş yelpazede sanatın hemen hemen her alanından

örneklerle bu düşüncesini gerçekleştirmeye çalışır.” (Toprak, 2011;Web).

Çağdaş sanatın önemli kimliklerinden biri olan Beuys’un 1982 yılında Kassel Documanta’da gerçekleştirdiği “7000 Meşe Projesi” adlı çalışması, yaşam alanlarını düzenlemeye yöneliktir. Bu bağlamdan bakılırsa Beuys’un ütopyik düşüncesi, yaşamı daha anlamlı hale getirmeye çalışır. Sanatçı bu projesinde, 7000 adet bazalt taşıyla gerçekleştirdiği çalışmayı bu taşların satışıyla elde edilen gelire, her bir taşın yanına meşe dikilmesi ile perçinler. Sanatçının bu projesi, insanların doğayla ilişkisini, insanın doğaya bakışını ve bozulan doğa dengesini sorgular, bu da bugün ve geleceğe yönelik ütopyik bir tavidir.

Sanatçı bu projede ‘Dünya’yı iyileştirme aygıtı olarak sanat’ kullanmıştır. Grinten’in de dediği gibi ; “Beuys bu fikrine genişletilmiş sanat kavramı ya da toplumsal plastik adını verdi...Çevreye ve beraber yaşanılan diğer canlılara karşı sorumluluk taşıyarak gerçekleştirilen her türlü insani eylem, sanat sayılır, dünyayı toplumsal iktisadi ve ekolojik açıdan daha yaşanır ve hakkaniyetli biçimlendirme çağrısı, hatta doğru sözcüğü kullanacak olursak, bir tür ütopya yaratma çabasıydı.... Hacimsel olarak kavranabilirliği aşan ve böylece bir anlamda filiz veren bu proje bir ütopya ve sanat eseridir” (Grinten, 2005 :35 36).

Beuys’un projesi bu bağlamda incelendiğinde ütopyik bir düşüncenin gerçekleştirilmiş somut bir eylemidir Beuys, bugünün ve geleceğin dünyasını biçimlendirmeye yönelik tavrıyla ütopyist bir sanatçı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 3: Joseph Beuys, “7000 Meşe projesi”, 1982,Kassel

Tablo 3: Joseph Beuys, “7000 Meşe projesi”, 1982,Kassel

SONUÇ

Özellikle 19. yüzyıl sonrası Avangart olarak adlandırılan sanat akımlarında, ütöpik bir düşüncenin varlığı söz konusudur. Aslında sanat eserinin yapıldığı dönem ve koşullar göz önüne alındığında ütöpik bir anlayış söz konusuyken, eserin varlığıyla bir tezat oluşturmaktadır. Sonuçta ütopya var olmayan anlamını barındırmasıyla, tamamlanan sanat eserinin sunulmasıyla çelişkili bir durum da göstermektedir. Bu bakış açısının aksine aslında Avangart tanımıyla örtüşmektedir. Temsil ettiği ideoloji ile çağının çok ötesinde olan sanat yapıtının ütöpik bir bilinç taşıdığı görülmektedir. Bu ütöpik bilinç aslında olasılık olarak bile düşünülmeven, yadsılanan yapıtların içerdiği ideoloji ile geleceğe önderlik etmesi şeklinde görülür.

Sanat, yeni bir dünya ve yaşamı algılama eylemi olarak sanatçının yaşadığı gerçekliği ve bu gerçekliği sanata dönüştürme ile ütöpik bir bilinci içinde saklamaktadır. Aslında sanatçı kendi ütopyasının izini sürer, düşünce ve yaratım biçimi ise ütopyanın kendisidir. Kandinsky'nin deyimiyile "...dün ütöpik olan bugün gerçek haline gelir." (Şen, 2006;44)

Sanat, dünyayı ve yaşamı anlamlandırma, dönüştürme eylemiyle, ütopya ise karşı bir dünyanın kurulması düşüncesi ile ön plana çıkar. Bu bakımdan sanatçı hayal ve gerçek arasındaki bağı kurarken, ütopyacı kimliği ile sanat eseri üretir. Her sanatsal ifadenin arkasında bir ütöpik görüş saklıdır. Avangart sanat hedefi özgür bir kitle kültürü ile ütöpik bir öngörü sunar. Yeni bir dünya ve toplumun oluşması adına eskiyi yıkmak, yeniden var etmektir. Sanatın ütopya ile ilişkisi her ikisinde de var olan düş kavramı ile ilintilidir. Ütopya kendinden önceki dönemi hep sorgularken aynı zamanda eleştirir. Sanatçı bu bakış açısıyla yaşadığı çağa tanıklık ederken bunu sanatsal bir bildirimle dönüştürmektedir.

KAYNAKÇA

- Artun, A. (2013), Sanat Manifestoları: Avangart sanat ve Direniş, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Antmen, A.(2010), 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar, İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Bürger, P. (2004), Avangart Kuramı, İstanbul: İletişim Yayınları,
- Batur, E. (1998), “Modernizmin Serüveni”, 2.Basım,İstanbul: YKY
- Bertrand, J-M. (2003), “Ütopya Sözlüğü”, 1.Basım, Çeviren: Turhan ILGAZ, İstanbul: Sel Yayıncılık
- Bozkurt, N. (1995), “Sanat ve Estetik Kuramları”, 2. Basım, İstanbul: Sarmal
- Bürger, P. (2004), “Avangard Kuramı”, 3. Basım, Çeviren: Ali ARTUN, İstanbul: İletişim Yay.
- Gombrich,E.H. (2004), “Sanatın Öyküsü”, 4. Basım, Çevirenler: Erol ERDURAN, Ömer ERDURAN, İstanbul: Remzi Kitabevi
- Grnten, Franz J. Van der (2005), “Joseph Beuys- Aslolan Çizgidir”, İstanbul: YKY.
- Harrison, C. ve , Wood (2011), P. Sanat ve Kuram: 1990-2000 Değişen Fikirler Antolojisi, İstanbul: Küre yayınları.
- Kahraman, H. B. (2002), “Sanatsal Gerçeklikler, Olgular ve Öteleri”, 2.Basım, İstanbul: Everest Yayınları
- Kumar, K. (2005), “Ütopyacılık”, 1. Basım, Çeviren: Ali SOMEL, İstanbul: İmge Kitabevi
- Mcwilliam N. (2011), Sanat Ütopya: Mutluluk Hayelleri, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Şen, B. B. (2006) ,Bir Ütopya Olarak Sanatçının Yaşamsal Deneyimi Dönüştürme Tutkusu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üni.Sos.Bil.Enst.Resim İş Eğt. Ana Bil. Dalı, Adana.
- Toprak M. (2011) “Ernst Bloch’un Felsefesinde İdeoloji, Ütopya, Sanat ve Din Arasındaki İlişki” Erişim tarihi: 07 Mayıs 2015 http://www.academia.edu/5588916/Ernst_Bloch_un_Felsefesinde_%C4%B0deoloji_%C3%9Ctopya_Sanat_ve_Din_Aras%C4%B1ndaki_%C4%B0li%C5%9Fki
- Urgan, M. (1999), “Thomas More, Utopia” (Mina Urgan’ın incelemesiyle), 1.Basım, İstanbul: Türkiye İş Bankası, Kültür Yay.
- Yılmaz, M. (2006), “Modernizmden Postmodernizme Sanat”, 1. Basım Ankara:Ütopya Yay.